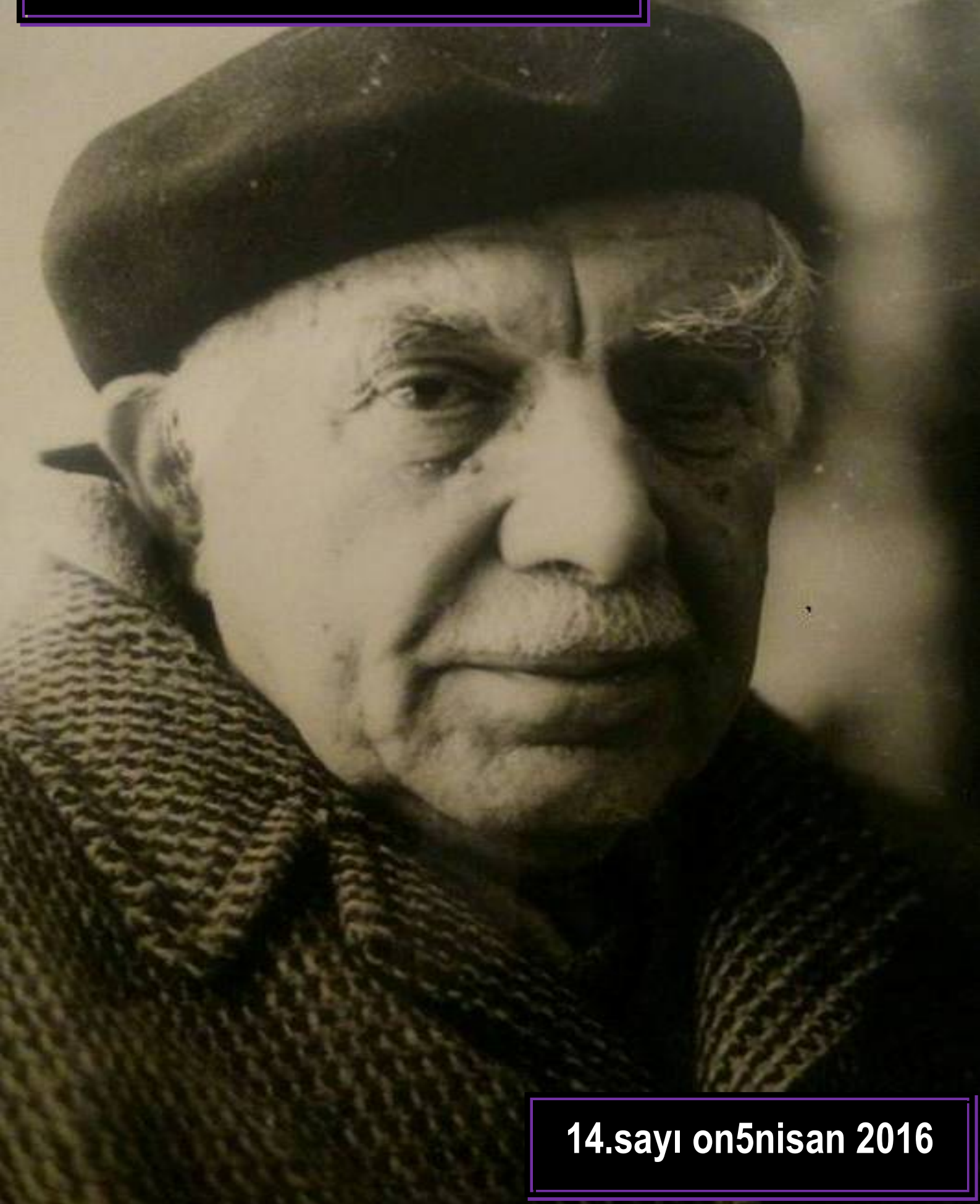

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

14.sayı on5nisan 2016

BU SAYIDA

Orhan Şaik GÖKYAY

Vehbi ŞAİK

Kenan ERDOĞAN

Nail TAN

Seyfettin KARAMIZRAK

Fahri HOŞAB

Mustafa Onur ELİFBAŞ

Kadir ALTUN

İlgar İMAMVERDİYEY

Ahmet ÖZDEMİR

İslam SADIG

Ejder OKUMUŞ

Aysen AKDEMİR

Mehmet BAŞ

Halit YILDIRIM

Nuri PEKSÖZ

Cahit CAN

Mustafa AYVALI

Erol BUYUNDURUK

İbrahim KOCAMAN

Tayyib ATMACA

Hüseyin Kerim ECE

ŞAIRLER ÖLÜNCE KIYMETE BİNER

Şairler dünyanın ağır işinde dağları delmeye Ferhat olurlar yarları aşarak yara yürürler doğru bir söz için dara yürürler hakkı tutup kaldırmanın aşkıyla korkuların üzerine yürürler sabır dergâhına postunu serip gözün yumup uzakları görürler.

Şairler boş hayal peşine düşüp şaşkın şaşkın vadilerde gezmezler düşmezler peşine ham kelimenin sözün kapçığından petek örmezler burnunun dikini tarif etmezler sağa sola bıyığını burarak külhanbeyi gibi naralar atıp *piyasayı* birbirine katmazlar!

Şairler şiiri sevgili gibi kendinden kıskanır teşhir eylemez gerekmediğinde sözü söylemez hevânın peşinde gönül eylemez geleceğin derdi ile dertlenir kendine zor söyler kendi derdini dilinde tartarak meydana sürer koç Köroğlu gibi sözün merdini.

Şairler kellesi koltukta gezer ama ensesine şaplak vurduramaz mevkilerin makamların peşinde takla atanlardan uzak dururlar aç açıkta kalırlar da kimseye boynunu bükerek için dökmezler şol makama avuçların açarak gönül göklerinden ışıık sağlarlar.

Şairler gök kubbe altında gezen insana seslenir duyan az olur gözleri açıkken düş görenlerin sağır kulağına davul çalmazlar edebiyat tarlasına her sabah bir söz dikmek için binlerce sözden koyar sadağına şah sözlerini diker geçer gönül topraklarına.

Şairler kimsesiz bir meyyit gibi teneşirden kalkıp mezara yürür tabutuna bayrak yolda sarılır tekbirlerle yürür gençler peşinde arkasından methiyeler dizilir şiirleri gür seslerle okunur okullara isimleri verilir adlarına yarışmalar yapılır anılırlar mezarları başında yaslanırlar sonra hece taşına özçekim yaparlar paylaşmak için.

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.

F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

14. Sayı 15 Nisan 2016

ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

BU VATAN KİMİN**Orhan Şaik GÖKYAY**

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir

Tutuşup kül olan ocaklarından
Şahlanıp köpüren ırmaklarından
Hudutta gaza bayraklarından
Alnına ışıklar vuranlarındır

Ardına bakmadan yollara düşen
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan
Huduttan hududa yol bulup koşan
Cepheden cepheyi soranlarındır

İleri atılıp sellercesine
Göğsünden vurulup tam ercesine
Bir gül bahçesine girercesine
Şu kara toprağa girenlerindir

Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman
Her taşı yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir

Gökyay'ım ne yazsan ziyade değil
Bu sevgi bir kuru ifade değil
Sencileyin hasmı rüyada değil
Topun namlusundan görenlerindir

*** HİLÂL-İ MELÂL****Vehbi ŞAİK***-Yurdumun İniltileri-*

Neden siyaha bürünmüş aceb o nazlı hilal
O şanlı çehre-i haşmet o kanlı reng-i zafer
Neden mi ah onu sorma sakın bu reng-i melal
Feza-yı kalbimi hep intikam ile söyler

Zafer nidaları örterdi âsumanı bütün
O reng-i la'l ile sancak temevvüç ederdi
Fakat bugün yere düşmüş o reng-i al sönsün
Yazık bugün yine ruhum gamınla ürperdi

Bütün bu renk ile bir macera-yı şandın sen
Yazık güneş doğacakken hilal ve necminden
Bugün çamurların altında inlesin mi sesin

Yeter yeter yine yüksel sen bu şahikalara
Yeter yeter seni gördükçe Türklüğüm sızlar
Hilal bu reng-i çehrenle ağlıyor gibisin

**Orhan Şaik Gökyay'ın kitaplarında bulunmayan bu şiir Kastamonu'da çıkan Açık Söz Gazetesi'nde 7 Aralık 1919'da Vehbi Şaik imzasıyla yayımlanmıştır.*

Bize şiirin orijinal nüshasını tarayıp gönderen Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi'ne teşekkür ederiz.

NE GÜZELDİR**Kenan ERDOĞAN***Niyazi-i Mısri'nin izinde*

Sabahın seherde kalkmak ne güzeldir ne güzeldir
Duru suyla abdest almak ne güzeldir ne güzeldir
Yeni güne şükür kılmak varlığın farkına varmak
Evreni kardeşçe sarmak ne güzeldir ne güzeldir

Hakkın huzurunda durmak ak alnın toprağa vurmak
Gönlünde Allâh'ı bulmak bulup da onunla olmak
Çiçekçe açılıp solmak Nurla doğup nurla ölmek
Baştanbaşa nurla dolmak ne güzeldir ne güzeldir

Her tekbirle kat kat çıkmak sema perdelerin açmak
Şerden hayra doğru kaçmak besmeleyle tohum saçmak
Huzurunda dua dua bir ve beraber el açmak
Hakk'a kanat açıp uçmak ne güzeldir ne güzeldir

Namaz müminin miracı başındaki kulluk tacı
Sultanlıktan düşmüş yazık, taşsız kulun hali acı
Bütün âleme dilenci, varlığın en çok muhtacı
Öyleyse gel tevbe eyle ol yine O'na duacı
Kıl namazı et miracı ne güzeldir ne güzeldir

ORHAN ŞAİK GÖKYAY'IN ŞAHSİYETİNDEN ÖRNEK ALINACAK SAYFALAR

Nail TAN

Bu yıl, ölümünün 22. yılında saygıyla anacağımız, aziz hatırasını yaşatmak amacıyla adına şiir ödülü verdiğimiz büyük şair, edebiyat araştırmacısı, halk bilimci ve Devlet Sanatçısı Orhan Şaik Gökyay'ın; hayatından, çalışmalarından, insani özelliklerinden gençlerimizin örnek alacağı birçok davranış, güzel yön bulunmaktadır. Onu tanımakla bahtiyar olan ben; gördüklerime, okuduklarıma, anlatılan anılara dayanarak, Gökyay'ın bazı örnek alınacak şahsiyet özelliklerinden söz edeceğim.

Türk halk edebiyatı örneklerini derleyen, araştıran lise-ortaokul edebiyat-Türkçe öğretmenlerinin en önde gelenlerinden biriydi Orhan Şaik Gökyay. Rifat Bilge, Sadettin Nüzhet Ergun, Murat Uraz, Eflatun Cem Güney, Vehbi Cem Aşkun, Abdülbaki Gölparırlı, Haşim Nezihi Okay, Vasfi Mahir Kocatürk, Mehmet Tuğrul, Ahmet Talat Onay, Cahit Öztelli, Hikmet Dizdaroğlu, Ahmet Kutsi Tecer, Cevdet Kudret, Tahir Alangu, Kâzım Yedekçioğlu, H. Fethi Gözler, İbrahim Aslanoğlu, Aydın Oy ve Nejat Birdoğan gibi. Ortaokul-lise öğretmenliği yapıp öğretim üyeliğine geçen çok sayıda halk edebiyatçısını bu listenin dışında tutuyoruz.

Henüz on yaşında iken, Kastamonu'da yayımlanan bir gazeteden Edirne'nin düştüğünü öğrenen ilkokul-ortaokul öğretmeni babasının; "Eyvah, Edirne de düşmüş!" sözünü işiten, babasının üzüntüsünden yemek yiyemediğini görüp kendisinde vatan sevgisinin ilk ışıklarını hisseden Hüseyin Vehbi'dir Orhan Şaik Gökyay. "Bu Vatan Kimin?" şiirinden sonra öğrenciler tarafından en çok ezberlenen "Bayrak" şiirinin şairi Arif Nihat Asya ile Kastamonu Lisesi birinci sınıfta arkadaş olan öğrenci Hüseyin Vehbi'dir Orhan Şaik Gökyay.

Yine Kastamonu Lisesi birinci sınıfında okurken Millî Mücadele'ye katılmak üzere İnebolu-Kastamonu üzerinden Ankara'ya giden Mehmet Âkif Ersoy ve Mehmet Emin Yurdakul'la tanışıp İzmir'in işgali üzerine yazdığı şiirleri gösteren öğrenci Hüseyin Vehbi'dir Orhan Şaik Gökyay.

Ankara Erkek Öğretmen Okulunu 1922 yılında bitirdikten sonra henüz Türkiye Cumhuriyetinin kurulmamış olması ve vilayetlerin memura maaş verememesi dolayısıyla 1922 yılında Piraziz'de, 1923'te Samsun İstiklal Numune İlkokulunda iki yıl maaş almadan görev yapan ilkokul öğretmeni, yine 1967'de yaş sınırından Çapa Eğitim Enstitüsünden emekliye ayrıldıktan sonra Millî Eğitim Bakanlığına dilekçe verip üç yıl da maaşsız öğretmenlik yapan mesleğinin âşığı edebiyat Öğretmenidir Orhan Şaik Gökyay.

1938 yılında, Bursa Lisesinde edebiyat öğretmeni iken, bir devlet dairesi önündeki göndere çekili kirli, yıpranmış, boynu bükük bir Türk bayrağı gördüğü günün gecesi yatakta, sağa sola dönüp, eşini uyutmayarak sabaha kadar "Bu Vatan Kimin?" şiirini kurgulayıp sabahleyin kaleme alan şairdir Orhan Şaik Gökyay.

Yine, öğretmenliği yanında boş zamanlarını edebiyat araştırmaları yaparak geçiren, 1938 yılında Bursa'da *Dede Korkut Destanları*'nı günümüz dil ve harflerine kazandıran edebiyatçıdır Orhan Şaik Gökyay.

1944 yılında Yüksek Öğretmen Okulundan sınıf arkadaşı Nihal Atsız'la Ankara'daki evinde görüştüğü ve kendisiyle mektuplaştığı için vatana ihanet suçlamasıyla tutuklanıp 11 ay cezaevinde yatırıldığı, 1945'te beraat etmesine rağmen öğretmenliğe atanmadığı hâlde devlete küsmeyip binlerce öğrenci yetiştiren örnek eğitimcidir Orhan Şaik Gökyay.

Cezaevinde yattığı sürede, Mercimek Ahmet'in Keykavus'tan çevirdiği *Kabusname* eserini günümüz harf ve Türkçesine kazandıran çalışkan bilim adamıdır Orhan Şaik Gökyay.

İlkokuldan üniversiteye kadar 70 yıl öğretmenlik yapan ayrıca evini dersane hâline getirip birçok yüksek lisans, doktora öğrencisine ücretsiz ders veren hocaların hocasıdır Orhan Şaik Gökyay.

1 Kasım 1958 tarihinde vefat eden ünlü şair Yahya Kemal Beyatlı'nın ömrünün son aylarında her gün 9.00-11.00 nöbetini tutup şairin ihtiyaçlarını karşılayarak büyüklere saygının ne demek olduğunu gençlere öğreten kişiliktir Orhan Şaik Gökyay.

Yahya Kemal Beyatlı gibi az fakat öz şiir yazan, şiirlerinin bir kitapta toplanmasına ancak ölümünden bir-iki yıl önce izin veren ve "Bu Vatan Kimin?" adlı yaklaşık 65 şiirin bulunduğu bu kitabı görüp hayata gözlerini yuman şairdir Orhan Şaik Gökyay.

Bu Vatan Kimin şiir kitabına, gençlik dönemine ait, zayıf bulduğu, "çocuksu şeyler" dediği şiirleri koydurmeyen, dizildikten sonra bütün şiirleri tek tek kontrol eden titiz şairdir Orhan Şaik Gökyay.

Anıtkabir'in ışık ve ses gösterisi düzeninin ihalesini kazanan Fransız şirketinin senaryoyu da yazmayı üstlenmek istemesi üzerine masaya yumruğunu vurup; "İşgalci bir ülkenin mensupları, işgal ettikleri ülke halkının duygu ve düşüncelerini nasıl bilebilir?" diyerek karşı çıkan ve senaryoyu yazma işini üstlenen vatansever Türk yazarı Orhan Şaik Gökyay'dır.

Dede Korkut Destanları'nı bütün yönleriyle incelediği, âdeta hiç kimseye söylenecek söz bırakmadığı dev eseri *Dedem Korkut'un Kitabı*'nı; "Bütün çalışmalarımın gürlü ve berrak kaynağı eşim Ferhunde'ye ..." cümlesiyle ithaf eden saygılı koca Orhan Şaik Gökyay'dır.

Kendisine her kitap gönderene, her mektup ve tebrik yazana mutlaka cevap vererek insana saygı ve sevginin güzel örneklerini veren görgülü insandır Orhan Şaik Gökyay.

Eşinin çok güç bir doğum yapması, bebeğin ölmesi ve ikinci hamilelikte eşini kaybetme ihtimali üzerine; karısından ayrılmayan, öğrencilerini çocukları yerine koyan, tatile giderken birçok öğrencisine borç otobüs bileti parası veren, önemli bir bölümünü almayan/alamayan örnek eğitimcidir Orhan Şaik Gökyay.

Manevi ağabeyim Orhan Şaik Gökyay'ı saygıyla anıyorum. Nur içinde yatsın.

Yolunda yürüyenleri çok olsun.

ÖMÜR DEDIĞİN

Seyfettin KARAMIZRAK

Gözlerim neminde kaldı gülmenin
Çağırılmış durulmaz Sevgili Mabut
Faydası var mıdır son üzümlenin
Musalla taşında bir garip tabut

Bu ömür dediğin belki dört beş yıl
Bir saat, bir hafta bir kaç tane ay
Ölüm bir uykuymuş gelmeden ayıl
Tükendi seneler inanmazsan say

Bir meyyit omuzda o giden benim
Hüzünlü bir döngü garip bir oyun
Bir zaman gülerdim tabutta tenim
Doymadım dünyaya az yere koyun

Dinlemez bilirim duymaz kulaklar
Değişmez kaderler aksa da yaşlar
Tükendi debdebem şöhret ulaklar
Vursaydım başımı nerde o taşlar

Mezarım; dar derin böyle kim açmış
Sarsmadan indirin ürkmesin beden
Son durak vakit geç fırsatlar kaçmış
Anladım doğmaya ölümmüş neden

Son görev duadır ve toprak atmak
Bir kaç el mahzunca sular bitti mi
Bekleyin,yalnızca korkutur yatmak
Bilirim gelmezler dostlar gitti mi

SÜVEYDA**Fahri HOŞAB***Şehit âilelerine...*

Acı haber hançer vurdu sinene
 Uslu başın oldu sanki divane
 Bir sarsıldın, fani dünya virane
 Mehmed'in bir Hak eriydi Süveyda
 Yiğidine nişan takar bu sevda

Seni melûl etti vahşi mezalim
 Bir feryadın vardı ne kadar elim
 Bin hicran bıraksa geride ölüm
 Müjde sana erin şehit Süveyda
 Bir rütbe ki kazanılmaz bin ayda

Mahzun bakışınla yürek dağlarsın
 Geceleri tenhalarda ağlarsın
 Gün ağarır, sen karalar bağlarsın
 Göz pınarın kaynar, akar Süveyda
 Susuzluğun kol gezdiği bir yazda

Derin düşüncede o asil başın
 Hayâlinden gitmez yol arkadaşın
 Cennet meltemleri artık sırdaşın
 Saçlarına kar mı yağdı Süveyda
 Kirazların kızardığı bir ayda

Hakk'ın dâvâsına şehit verilir
 Vatan toprağına mührü vurulur
 Şehit nüvesinde canlar dirilir
 Şehit kanı can suyudur Süveyda
 Açan güller şehit kokar baharda

Şehitliğe biçilemez hiç baha
 Şehit olan niyaz eder Allah'a
 Tatmak ister o hâleti bir daha
 Şehadet bir âli makam Süveyda
 Makamında ne azizdir şüheda

PERVAZA KONAN DÜŞLER**Mustafa Onur ELİFBAŞ**

Mümkünatsız dönüyor mehtaba ışıklarım
 Parıldayan şavkıma bir el dokunsun bugün
 Pencere pervazında hû çekişen kuşlarım
 Kulağıma duayla bir ses okunsun bugün

Sonsuza açıldıkça merhamet kapılarım
 Yırtılıyor temelden eğreti yapılarım
 Toprağına seriliyor ülfetli anılarım
 Omzuma türküsüyle bir dost sokulsun bugün

Anne nasihatleri dün de kalan son satır
 Ömrümün boşluğunda unutulmuş bir hatır
 Kalırsa benden sonra bu yorgun sesim kalır
 Can havliyle gönlüme Hızır dokunsun bugün

Hasta yatağımda ben tuza bandım aklımı
 Yastığımin altına sıkıştırdım saklımı
 Kullan diyorlarsa bana kalan en son hakkımı
 İsterim ki ruhuma ecel sokulsun bugün

BURUK BİR FASIL**Kadir ALTUN**

Bizim duygumuz hâsıl doğru olduktan sonra
 Canan bizi riyakâr sansa ne sanmasa ne
 Gönül bahçemizdeki güller solduktan sonra
 Yar bize zezem suyu sunsa ne sunmasa ne

Leyla değil hislerdir Mecnun'u Mecnun yapan
 Var mı Mecnun olup da beyhude yola sapan
 Leyla'm imtihan için yoluma kursa kapan
 Kapan benim üstüme inse inmesine ne

Derdi kâr gütmek olsa neye yarar yüreğim
 Yardan gelen şerri de hayra yorar yüreğim
 Bataklıklarda dahi gülü arar yüreğim
 Üstüme kötü koku sinse ne sinmese ne

Buruk bir fasıl oldu cananla düştük ayrı
 Gönümüz kırılrsa da var bunun da bir hayrı
 Virane bir bahçede biz gül olalım gayrı
 Dalımıza bülbüller konsa ne konmasa ne

Görüldüğü üzere perişandır halimiz
 Ağlamaktan yorulduk kalmadı mecalimiz
 Her dem hüzzamlardayız bedbaht zat-ı âlimiz
 Yârin yüreği buna yansa ne yanmasa ne

Öyle büyük bir dert ki gönümüzü dağlıyor
 Heyhat bu çetin derde canan imkân sağlıyor
 Bu sevdaya düşeli yüreğimiz ağlıyor
 Gözlerimizin yaşı dinse ne dinmese ne

Aşktan gayrı ne varsa onadır diyetimiz
 Serttir amma incitmez kavi ciddiyetimiz
 Zerre kötülük yokken halisken niyetimiz
 O yar bizi şer ile ansa ne anmasa ne

Tam zamanı demenin vakit ne geç ne erken
 Ardımızdan hiçbir şey gelmeyecek giderken
 Biz ona sonsuzları sunarken vadederken
 O şu kısa dünyaya kansa ne kanmasa ne

AZERBAJCAN-TÜRKİYE**İlgar İMAMVERDİEV**

Hem annemsin hem da vatan
 Azerbaycan -Türkiye
 Kalbimde gonca gül biten
 Azerbaycan -Türkiye

Biri yıldız biri aydır
 Biri sultan biri beydir
 Ülvi isim ulu soydur
 Azerbaycan-Türkiye

Biri yüzük biri taşdır
 Biri gövde biri başdır
 Dini bir ikiz kardeşdir
 Azerbaycan-Türkiye

Bir deryanın iki çayı
 Biri emmi biri dayı
 Bir kısmetin iki payı
 Azerbaycan -Türkiye

İnsanlıkta bir nur ışık
 Meramı dostluk barışık
 Bu cihana bir yakışık
 Azerbaycan -Türkiye

Bir milletti, iki devlet
 Kardeşlikte var sadakat
 Biri cüret biri gayret
 Azerbaycan -Türkiye

Biri şeref, biri şandır
 Biri damar, biri kandır
 Varlığında iki candır
 Azerbaycan -Türkiye

Biri ekmek, biri çörek
 Biri lazım, biri gerek
 Göksümde var iki yürek
 Azerbaycan -Türkiye

Bir bakışta iki gözdür
 Biri ateş, biri közdür
 Yüreğimde iki sözdür
 Azerbaycan -Türkiye.

İlgar Cemil eder beyan
 Kudretindir Bakü-Ceyhan
 Rabbim yardım etsin her an
 Azerbaycan -Türkiye.

ORHAN ŞAİK GÖKYAY

Ahmet ÖZDEMİR

Millî Mücadele yıllarının bütün ıstırapını, çocukluk ve ilk gençlik dönemlerinde yaşamış olan Orhan Şaik Gökyay, edebiyat dünyasına ilk adımını şiirle attı. Önce aruz vezni ile başladığı şiire; daha sonra, halkın dili ve söyleyişini kullanarak âşık ve tekke tarzları ile koçaklama havasını birleştirdi, yeni ve ileri bir şiir anlayışına ulaştı. Ömrünün sonuna kadar bu tarzı sürdürdü. İstiklâl Savaşı yıllarında pek çok kimse Ankara'ya İnebolu üzerinden ulaşıyor ve Kastamonu'ya da uğruyorlardı. Bunlardan birisi de Mehmet Akif Ersoy'du. Orhan Şaik Gökyay, Mehmet Akif Ersoy'u Kastamonu'da görmek imkânı bulmuş, o zamana kadar yazdığı şiirleri göstermiş ve beğenisini kazanmıştı. İlk şiiri "Annemin Mezarında" adını taşıyordu ve kardeşi Kenan'a ithaf ettiği bu şiir, 1922 yılında Kastamonu'da çıkan Açığsöz Gazetesi'nde yayımlanmıştı.

Orhan Şaik Gökyay'ın 61 şiiri biliniyor. Bunlardan 21'i aruz, 29'u hece vezniyle yazılmış. Diğer 11 şiiri serbest olarak kaleme alınmış. Üç şiirini "Nalân", "Birisi" ve "Meserret" takma adlarıyla yazmış, Nalân ve Meserret adıyla yazdığı şiirleri kendine ithaf etmiş. On şiirinde "Gökyay", bir şiirinde "Şaik", iki şiirinde de "Meçhul" mahlâsını kullanmış. Diğerlerinde bir mahlas bulunmamakta...

Orhan Şaik'in Balıkesir'de bulunduğu 1924-26 yılları arasında Çağlayan adında 15 günlük bir dergi çıkarılmıştı. Çağlayan'da Mehmet Akif, Tokadizade Şekip ve Hasan Basri Çantay gibi devrin önemli şair ve yazarlarının da eserleri yayımlanmıştı.

İzmir'in işgaline çok üzülmüştü. "İzmir Yolunda" şiiri "Akşam kızıl ufuklara vurmuştu bir hayal" mısrası ile başlıyor ve şöyle bitiyordu:

*"Baktım ufuklarımda o bâkir hayâline
Çıktım sabaha ağlayarak işte, hâline!
Bittim ben âh bitmedi hâlâ tahassürün;*

Rüyamda bâri bir gecelik İzmir'im görün!" diye bitiyordu. İkinci şiiri İzmir'in Rüyası'nı lisedeki edebiyat öğretmeni olan Vasıf Beyefendi'ye ithaf edilmişti. Bu şiirlerin yazıldığı yıl 1922 ve Orhan Şaik 20 yaşında bir delikanlıydı.

Orhan Şaik Gökyay'ın şiirlerinde en çok Vatan, Tabiat, Kahramanlık, Yalnızlık konuları işlemiş.

*"Bre koç yiğitler bre kocalar
Bir destan söyleyim, divan kurulsun!..
Böylesi destanı almaz heceler*

Meydan sazlarına, meydan verilsin!.." diye başlayan "Çağrı" şiirinde karşımızda sanki bir Köroğlu vardır.

Orhan Şaik Gökyay'ın aşk ve tabiat şiirlerinde bir Karacaoğlan edasını yakalamak mümkün. Güngör Önder'in Uşşak makamında bestelediği şiiri bunlardan biri:

*Beni koyup giden cefacı dilber,
Koyduğun yerlerde duramıyorum;
Beni de alsaydın n 'olur beraber,
Derdimi kimseye veremiyorum.*

Bütün bunlar bir yana, Orhan Şaik Gökyay'ın asıl duygusal ve gür sesinin zirvesi, "Bu Vatan Kimin?"dir.

Yıl 1937 Orhan Şaik Gökyay Bursa'da. Evlerinin yakınında bir resmî daire var. Rüzgârsız bir gün, direkte unutulmuş bayrak kendini bırakmış. İstiklal savaşında yetişmiş şaire bu görüntü dokunur. Hemen oracıkta şiirin ilk mısraları doğmaya başlar:

*Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıra dağlar gibi duranlarındır;*

.....

Bu şiirle Orhan Şaik'i tanımayan, bu şiirle duygulanmayan, heyecanlanmayan Türk evladının olmadığına kuşuk yok.

Türk tarihini, Türk milleti ve onun kahramanlık sembolü Mehmetçiği karşımıza getiren bu destan; Orhan Şaik'in Gökyay mahlasını kullandığı on şiirden biri.

1972 yılında Kültür Bakanlığı Anıtkabir Senaryosu yarışması açmıştı. Yüzün üzerinde başvuru yapılmıştı. Ancak hiç biri değerli görülmemişti. Sonra böyle bir senaryoyu yazması Orhan Şaik Gökyay'dan istenmiş ve iki aylık süre verilmişti. Eser iki aylık süre içerisinde bitmişti. Bu bir İstiklâl Savaşı'nın Destanı'ydı. Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkışıyla başlıyordu:

*“Bir gemi açılır engine,
Bu tek gemi, bu küçük tekne
Bir yenilmez donanma heybetinde
Tek başına yarar Karadeniz'i...
İçinde bir asker var, bin asker gibi;
Bir kılıç var belinde, gücü bin kılıç...
Bir ordu gibi çıkar o tek asker
Samsun'a...
Kuşanır bir kılıç gibi Anadolu'yu,
Anadolu kuşanır onu bir kılıç gibi,
Erzurum yaylasında bir şafak söker,
Bir bayrağın dinç kızılığı vurur
Yurdun üstüne.*

İstiklâl Savaşı'nın safhaları nesir-nazım olarak Anıtkabir Senaryosu'nda dile getirilmiş ve Atatürk'ün Türk Milleti'ni yükseltmek ve medenî devletlerarasında yerini almasını sağlamak amacıyla yaptığı inkılâpları, Atatürk'ün sözlerini de kullanarak, şiirli bir anlatımla vermişti.

Şairliğinin yanında, Orhan Şaik Gökyay'ın edebiyatımızdaki ağırlıklı yeri makaleleri, incelemeleri, eleştirileri özellikle telif ve çeviri eserleriyle bilim adamlığı.

İlk makaleleri, sözünü ettiğim “Çağlayan” adlı dergide, “Aya Mektuplar” başlığı altında yayınlanmıştı. 1927 yılında, İstanbul Darülfünun'un Edebiyat Fakültesi'ne girdiği ve hocaları Prof. Fuad Köprülü'den Türk Edebiyatı, Ali Ekrem Bolayır'dan Arap Edebiyatı, Ferit Kam'dan İran Edebiyatı, Zeki Velidi Togan'dan Türk Tarihi, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'dan Sosyoloji öğrendikten sonra, gittikçe coşan bir çağlayan olmuştu.

İlk telif eseri, 1938 yılında basılan “Dede Korkut”tu. Kişiler, dil ve üslup, motifler, töreler, hikâyelerden bugün hâlâ yaşamakta olanlar gibi, sekiz bölümden oluşan eserin sonunda; devlet, kabile, kavim ve kişi adlarına yer verilmişti. Tamamı, metin çalışmaları ve araştırma olan ve edebiyatımızda çok önemli bir yer tutan bu eserle Orhan Şaik, “Dede Korkut'un torunu” unvanını almıştı.

Orhan Şaik Gökyay'ın “Dede Korkut”la birlikte, yine tamamı metin çalışmaları ve araştırma olan 20 eseri bulunuyor. Bunlardan biri, ilk defa 1944 yılında basılan, “Kabusname” adlı eseri. Emir Unsurü'l-Meali Keykavus'un 1082 yılında, oğlu Giylanşah için “Nasihât-name” türünde yazılmış bu eser, gerek dili, gerek toplumun değer yargılarını belirtmesi bakımından önem taşımakta.

Orhan Şaik Gökyay, Kâtip Çelebi'ye çok önem vermişti. Onu, düşünce sistemi açısından çağının çok ilerisinde, İslamî bilgilerle müspet bilimlerin sentezini sağlayan bir bilgin olarak görmüştü.

1957 yılında yayınladığı “Kâtip Çelebi” ile ilgili kitabını müteakip, onun eserleri üzerindeki çalışmalarına devam etmiş ve Tuhfetü'l-Kibar fi Esfari'l-Bihar ile Mizanü'l-Hakk fi ihtiyari'l-Ahakk adlı eserlerini bugünün Türkçesi ile yayınlamıştı. Diyordu ki:

“Bir de eski kitaplarımızı, hiç olmazsa onların dili bakımından kötülemeye ve bu yolda genellemeler yapmaya alıştığımız için ben bu kitapta, bu soydan bir haksızlığın karşısına da çıkmak istiyorum. Eskisinin savunmasını yapıyor değilim, yalnızca dayanağı olmayan ulu-orta yargıların da yargılanması gerektiğini, bir bilene anlatmak istiyorum.”

Orhan Şaik Gökyay ‘ın diğer eserlerini de tek tek ele alıp, önsözleriyle birlikte açıklamak başka bir yazının konusu olabilir.

Orhan Şaik Gökyay’ın eleştiri konusunda yayınlanmış çok değerli 2 eseri vardı. Bunlar, “Destursuz Bağa Girenler” ve “Dûçent-name”. 1982 yılında yayınlanan “Destursuz Bağa Girenler”de 1936-1982 yılları arasında yazdığı 47 eleştiri yazısı yer alıyor.

Destursuz Bağa Girenler’in 262-266’ıncı sayfalarında yer alan ve ilk defa Hisar Dergisi’nin Şubat 1977 (158.) sayısında yayınlanmış olan “Bir Fetva da Bizden” adlı yazısını örnek gösterebiliriz.

Hukuk Fakültesi profesörlerinden İlhan Arsel’in, Varlık Dergisi’nin Ağustos-1976 sayısında çıkan, “Değer Ölçülerimizdeki Zavallılık” ve 28 Aralık 1976 tarihli Cumhuriyet gazetesinde çıkan, “Fakülteden Ayrılırken” başlıklı yazılarından birinde “Din kitapları, insanın pire ile ilişkiye girebileceğini anlatıyor... Böyle din mi olur?..” ifadesini kullanarak, Şeyhülislam Ebussuud Efendi’yi küçümsemesi ve Osmanlı Türklerini “ilkel ve cahil bir toplum” olarak anlatması üzerine, Orhan Şaik; “Bir Fetva da Bizden” başlıklı yazısını yazmıştı.

Bir fetva kompozisyonu ve üslubu ile mizahi unsurları da içine alarak konuyu fetvalaştırmış, “Pir”i pire ile karıştıran ve ahkâm yürüten profesörle dalgasını geçmiş, sonra her zaman olduğu gibi, öğretmeye başlamıştı.

Ebussuud Efendi’nin ince zekâsını gösteren, şeriata uygun ve nükteli fetvalarından örnekler vermişti. Kanuni Sultan Süleyman’ın buyruğuna rağmen şeriattan ayrılmayan kişiliğini anlatmış ve sözü topluma getirerek sorular sormuştu:

“İslam Hukuku’nun kanun değerinde yürürlükte bulunduğu bir devirde, bir ülkede, insanların birbirleriyle ve toplumla ilişkilerinde, gerektiğinde Şeyhülislamlık makamından fetva istenmesinde yadırganacak ne vardır?

O çağın gerekli kıldığı ne varsa ona uydular, dört yüz yıl sonrasına göre davranmadılar diye, bilginleriyle, halkıyla bütün bir millet için cahil ve ilkel bir toplum yargısına varmakta kendimizde nasıl bir hak görüyoruz?”

Türk toplumunun altı yüz yıl Hıristiyanlık dünyasına karşı dimdik ayakta durabilmesi, ayrı ayrı dilleri, dinleri, örfleri, âdetleri olan milletleri yönetmesi; mimarisi, vakfiyeleri ve türlü meziyetlerini ön plana çıkaran pek çok sorular birbirini izlemişti. Sonra “Hiç olmazsa, o yüzyılların (ilkel ve cahil) hiçbir ferdi, bu yargıya varan gibi, pire ile insanı çiftleştirecek kadar iz’an ve irfandan uzak düşmemiştir.” demişti.

Orhan Şaik Gökyay’ın sevgi ve hoşgörü alanında sınırsız olduğunu yakınları, öğrencileri iyi bilirler. Ancak “Destursuz Bağa Girenler”e, girmekle kalmayıp hatasında ısrar edenlere karşı katıydı. Bu kişilerin yazılarındaki, konuşmalarındaki kendisini rahatsız eden her yanlışı, okuyucuya aktarmakla ve onun doğrusunu öğretmekle kendini görevli kılmıştı... Çok iyi bilmektedir ki, düzeltilmeyen yanlışlar, başka yanlışları doğuracaktı.

Türk kültürüne, gelenek, göreneklerine ve her türlü milli değerlerine karşı en küçük bir aşağılamaya tahammülü yoktu. Bunlarla adeta kedinin fare ile oynaması gibi oynar, alaya alır ve sonra belgeleriyle, örnekleriyle gerçekleri öğretirdi.

VATAN

İslam SADIG

Talih bir cüt zardi bilinmez
Altı yüzden beşi sırdı bilinmez
Derdinden ölenin derti bilinmez
De görüm derdimi açam mı Vatan

Gelip budağına konup sar şimdi
Bu kadar incitmez yari yar şimdi
Benim senden aziz kimim var şimdi
Babam mı, anan mı bacım mı Vatan

Soruş İslam Sadıq bağlanıp niyə
Ayağından yere başından göye
Şimdi seni bana vermirlər diye
Ben seni götürüp kaçım mı Vatan

TÖVBE

Ejder OKUMUŞ

Cümlemiz insanız yanlış yaparız
Nerde hata yaptık bulmamız gerek
Dosta niye kapımızı kaparız
Kırdıksak gönlünü almamız gerek

Erdemli bir iştir hatadan dönmek
Güç verir insana tövbeyle yunmak
Gaflet uykusundan artık uyanmak
Titreyip biz bize gelmemiz gerek

Âdem ile Havva düştü günaha
Kaldırdılar ellerini semaya
Yalvardılar yakardılar Allah'a
Bu olaydan ibret almamız gerek

Söz verdik durmadık sözlerimizde
Günahların yükü dizlerimizde
Ne bulut ne yağmur gözlerimizde
Resulün aşkıyla dolmamız gerek

Değildir her tövbe asla bir bitiş
Aksine bu tam bir kesin diriliş
Hem de bu bisettir kendini bilmiş
Nasuh tövbesini bilmemiz gerek

Tövbeler yanlıştan dönme sözüdür
İman yüreklerde aşkın közüdür
Gören insan değil gönül gözüdür
Musalla taşında gülmemiz gerek

KÜLTÜR TAŞLARIMIZDAN ORHAN ŞAİK GÖKYAY

Aysen AKDEMİR

Hayatı

Orhan Şaik, 7 çocuklu bir ailenin 4. çocuğu olarak 16 Temmuz 1902 yılında babasının öğretmenlik yaptığı İnebolu'da doğdu. Babası ailesiyle birlikte 1876 yılında Filibe'nin Çırpan ilçesine bağlı Uysal köyünden Türkiye'ye göç etmiş olan Mehmet Cevdet Efendi, annesi Şefika Hanım'dır. Annesini 4 yaşında kaybeden Orhan Şaik, ömür boyu onun özlemini çekti.

Orhan Şaik, ilköğrenimini Kastamonu'da gördü. Ortaöğrenime burada başlayıp ağabeyinin öğretmen olarak görev yaptığı Aydın'da sürdürdü. Ailesinin maddi sıkıntıları yüzünden Kastamonu'ya dönerek idadının 9. sınıfından ayrıldı. Kastamonu'da kâtip olarak çalışmaya başladı. Daha sonra Ankara'ya giderek son sınıfına kaydolduğu Darümuallimin'i bitirdi (1922). Giresun'da başlayan öğretmenlik hayatına Samsun ve Balıkesir'de devam etti. Askerlik dönüşü, Kastamonu Lisesi'nin son sınıfına kaydolup buradan mezun oldu (1927). Aldığı diploma ile İstanbul'a giderek Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'ne kaydoldu. Bir taraftan da Yüksek Muallim Mektebi'ne devam etti.

Gökyay, Edebiyat Fakültesi'ni bitirince Kastamonu Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak tayin edildi (1930). Daha sonra sırasıyla Malatya (1931-1933), Edirne (1933-1934), Ankara (1934-1936), Eskişehir (1936-1937) ve Bursa'da (1937-1939) edebiyat öğretmenliği yaptı. Gökyay'ın ismiyle özdeşleşerek yazıldığı günden bu yana İstiklal Marşı'ndan sonra vatan sevgisine dair en çok okunan şiir olan "Bu Vatan Kimin?" şiirini Bursa Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaparken yazdı. Kültürümüzün kaynak eserlerinden *Dede Korkut Hikâyeleri* de (1938) hocanın aynı dönemde yazdığı kıymetli eserlerindedir.

1939 yılında Ankara Musiki Muallim Mektebi edebiyat öğretmeni olarak atanan Gökyay, okul 1941 yılında Devlet Konservatuvarı'na dönüştürülünce buranın müdürlük görevini üstlendi. Burada görev yaptığı yıllarda Konservatuar Marşı ile Devlet Konservatuar Tarihçesini yazdı. Gökyay başarıdan başarıya koşarken 3 Mayıs 1944 yılında "İrkçılık-Turancılık" davası diye bilinen davadan dolayı İstanbul 1. Sıkıyönetim Mahkemesince yargılanan 23 kişilik grubun içinde yer aldı. 11 aylık mahkûmiyeti süresince tabutluklarda işkence gördükten sonra kendi hazırladığı savunmayla beraat etti. Alparslan Türkeş bu savunma için "*Hukûki ve edebî yönden bir şaheser*" demiştir. Davadan beraat etmesine rağmen zamanın idarecileri tarafından Gökyay'a iki yıl görev verilmedi.

1946 yılında Galatasaray Lisesi'nde göreve başladı. 1951 yılında milli eğitim müfettişi sıfatıyla Londra'da bulundu. 1954 yılında yurda döndükten sonra Çapa Eğitim Enstitüsü'nde görev aldı. 1959 yılında ikinci kez Londra'ya giderek 3 yıl Türk dili ve edebiyatı okutmanlığı yaptı. 1962 yılında yurda dönerek Çapa'daki görevine devam etti. 13 Temmuz 1967 yılında yaş haddinden emekliye ayrıldı.

Emekli olunca ona okuldan ve öğrencilerinden ayrılmak çok zor geldi. Eski bir öğrencisi olan dönemin milli eğitim bakanına bir dilekçe vererek dışarıdan ücretsiz ders verme talebinde bulundu. İstek olumlu karşılanınca Gökyay Hoca 3 yıl daha öğrencileriyle birlikte olma mutluluğunu yaşadı. Hoca, emekliliğinden 13 yıl sonra, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nden hocalık teklifi aldığı anda 81 yaşındaydı. 1983 yılından 1986 yılına kadar okulda öğrencileriyle birlikte oldu. 1988'den itibaren Mimar Sinan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümünde "Eski Türk Edebiyatı" hocalığı yaptı. 1992 yılında tam 90 yaşında üniversitede hocalık görevini noktalandı. Manevi kızı olmakla övündüğüm ve bana ufuk açan, hocaların hocası 92 yıllık ömrünün 70 yılını eğitim ve öğretimle bütünleştirdi.

2 Aralık 1994'te vefat eden Orhan Şaik Gökyay'ın kabri İstanbul Nakkaştepe Kabristanı'ndadır. 138 no'lu kabirde yatmaktadır. Mezar taşında "Bu Vatan Kimin?" şiirinden şu dördlük yazılıdır:

*Bu vatan, toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır
Bir tarih boyunca, onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir*

Hocaların Hocası: Orhan Şaik Gökyay

Orhan Şaik Gökyay, şair, araştırmacı, edebiyat tarihçisi, dil bilimcisi, hatip ve hepsinden önde mesleğine sevdalı, vatanının dağına, taşına vurgun bir öğretmendi. Hocalıktaki başarısı "*sevmek ve saymak*" düsturu üzerine kuruluydu. 92 yıllık ömrünün 70 yılını eğitime öğretime adanmış olan hoca, on binlerce öğrenci yetiştirerek ana yurdun dört bir yanına ilim, irfan yayan ulu bir çınardı. Mesleğine aşk derecesinde tutkunluğunu şöyle ifade ederdi: "*Bir defa daha dünyaya gelecek olsam gene öğretmenliği seçerim.*" Talebelerini çok seven hoca:

“Gençlerin arasında ben hep genç yaşadım. Yaşlandığımı hiç anlamadım. Onlar toprak, biz ağaç gibiyiz. Toprak ağaca ne verdiğinin farkında olmuyor.” derken öğrencilerden aldığı gençlik enerjisini vurgulardı. Öğrenme ve öğretme aşkıyla parıldayan bir kılıç gibi 90 yaşında bile “öğretirken öğreniyorum” derdi. Bu yönüyle öğrencilerini iyiye güzele yönelterek Türk kültürünün kapılarına dayandırırdu. “İlim hazinedir. Anahtarını sual sormaktır” hadisi, Gökyay Hoca’nın gönül sesi gibiydi. Öğrencilerine sık sık bir yazmadan aktardığı şu hikmetli sözle seslenirdi: “Sormaz ki bilsin, bilmez ki sorsun./Sorsa bilirdi, bilse sorardı.”

Gökyay Hoca talebelerini çok sevse de, onlardan saygı ve disiplin de isterdi. Şu olay onun “sevmek ve saymak” düsturunu nasıl tatbik ettiğini gösterir. Çapa Öğretmen Okulunda görevliyken, Anadolu yakasında bulunan Göztepe’den Çapa’ya gidip derse zamanında girmesine rağmen, okulun üst katında kalan yatılı öğrencilerin derse gecikmeli girmeleri hocayı çok üzer. Bir keresinde sınıf tahtasına “Ağır atın çiftesi pek olur.” diye yazdırır. O günden sonra öğrenciler bir daha derse gecikmezler. Kıssadan hisse alınmıştır. Gökyay Hoca, öğrenciye değer verir, öğrenciden de saygı beklerdi. Hocaya öğretmenlikteki başarı sırrı sorulduğunda, “Öğrencilerimi severim, adaletten ayrılmam. Bir saatlik ders için iki saat hazırladığım olmuştur. Öğrenci öğretmenin aynasıdır. Öğretmen daima bu aynaya bakarak yol almalıdır.” derdi.

Geniş bir bahçe içerisinde üç katlı köşk misali müstakil bir evde oturan Gökyay Hoca’nın evinde 40.000 kitaplık kütüphanesi vardı. Bu kütüphaneden çok istifade etmişimdir. Hoca emekli olunca kütüphanesini herkese açtı. “Ben vakıfım” diyerek kendisine başvuranlara yardımcı olurdu. Yaşadığı dönemde “hallâl-ı müşkilât” idi.

Gökyay Hoca’yı yakından tanıyan birisi olarak onun bazı özelliklerini de anlatmadan geçmek olmaz. Sevecen, şefkatli, heyecanlı ve hareketli birisiydi. Samimi ve içtendi, laubalilik bilmezdi. Yaşamayı sever, hayattan hiç şikâyet etmezdi. Hayatta güzel günler olduğu gibi üzüntülerin de olacağını bilirdi. Üzüntülerin gelip geçici olduğuna inanırdı. Kendini karamsarlığa bırakmaz, çevresindekileri de sık sık karamsarlığa düşmemeleri konusunda uyarırdı. Onun için geçmiş, yaşanmış ve bitmişti, geri bakmazdı. Parolası daima ileri, hep ileri idi. Evlerinde hastalıktan ve ölümden söz edilmez, söz edilmesinden de hoşlanmazdı. Mecbur kalmadıkça cenaze törenlerine katılmaz, sonradan taziyeye giderdi. Soğuğa karşı dirençliydi, kışın palto ve pardösü giymekten hoşlanmaz, hiç ısınmayan ellerinden şikâyet etmezdi. Seyahat etmekten mutluluk duyar, seyahat edince ruhen yenilenirdi. Yakın mesafelerde vasıtaya binmez, yürümeyi tercih ederdi. Sıcak ekmeği sevdiğileriyle paylaşarak yemek en büyük zevkiydi.

“Nasıl sün hocam?” sorusuna daima “Çok iyi. Sen nasıl sün?” karşılığını verirdi. 11 ay rahatsız olarak yatmasına rağmen bir gün dahi hastayım demedi. Onun lügatinde umutsuzluk yoktu. Her zaman başı dik, kimseye boyun eğmeyen bir kişiliğe sahipti.

Milliyetçi, vatanın, bayrağın, askerinin sevdalısıydı. Gökyay, Türk diline, kültürüne ve edebiyatına kendisini adanmış bir âşık ve ona herkesi âşık etmek isterdi. Taşlıcalı Yahya Bey meşhur beytini sanki Gökyay Hoca’nın bu üstün meziyetini ifade etmek için yazmıştır: “Kâşki sevdiğimi sevse kamu halk-ı cihan/ Sözümüz cümle hemân kıssa-i cânân olsa” Gökyay Hoca’nın bütün gayreti sevdiği bu kültürü milletinin insanlarına duyurmak, tanıtmak ve sevdirmekti. Gökyay Hoca, Divan edebiyatını çok iyi bilirdi. Vurgulu ve çok güzel şiir okurdu. İngilizce, Almanca, Farsça ve Arapçayı da bilirdi. Çeviri eserleri de vardı. Güzel ve doğru yazar, çok güzel konuşurdu. Dildeki yanlışa göz yummazdı. Çalışmayı, zamanı verimli geçirmeyi sever, boşa geçen zamana acırdı.

Hazır cevap ve nüktedandı. Nükte için can bile yakardı. Gökyay Hoca’nın iki nüktelerini yeri gelmişken aktarmayı uygun buluyorum:

Hoca, bir gün ayakkabı imalatçısı dostunu ziyarete gider. Dostu: “Hocam sana bir ayakkabı yapayım.” diye ısrar eder. Hoca: “Amma Avrupa kösesinden olsun isterim.” deyince dostu: “Hocam biz sizi milliyetçi bilirdik, bu Avrupa kösesi ısrarı niye?” der. Hocanın cevabı hazırdu: “Bütün huncımla çiğnemek için.”

Yine bir gün Hoca bir televizyon programına davet edilir ve çekimler yapılır. Çekimden sonra yönetmen: “Hocam sizi tanıtırken isminizin altına ne yazalım?” deyince, Hoca tereddütsüz: “İsmimi bir daha koyun” der.

Vatan Şairi: Orhan Şaik Gökyay

Orhan Şaik Gökyay’ın şiirleriyle ilgili bir kaç şey söylemeye kendi ağzından dinlediğim bir anısıyla girmek istiyorum. Henüz yaşının küçük, aklının büyük olduğunu sandığı yaşlardan birinde, şiire merak sarar. Ünlü şairlerin şiirlerinden mısralar alarak bir şiir hazırlar. Şiiri, Türkçe öğretmeni olan babasına gururla şiir yazdım diye gösterir. Babası okumaya başladığı şiirin sonunu beklemeden oğluna dönerek “Bunları aldığın yere koy.” der.

Orhan Şaik yaptığından utanarak pişman olur ve kendi şiirini yazmaya yönelir. Öksüz olan Orhan Şaik'in ilk şiiri anacığına duyduğu özlemle yazılır.

İsmi *Annemin Mezarında*'dır. Sonraki yazdıkları İstiklal Savaşının harareti, çalkantılı yıllarına rastlar. Halkın ruhuna egemen olan vatan sevgisidir. Orhan Şaik bu duyguyu derinden duyanlardandır. İkinci şiiri *İzmir Yolunda* 1922 yılında Kastamonu'da Açık Söz Gazetesi'nin 390. sayısında yayımlanmıştır. Ardından *İzmir'in Rüyası*'nı yazar, daha sonra diğer şiirleri tespih taneleri gibi art arda dizilir. 1938 yılında Bursa'da yazdığı "*Bu Vatan Kimin?*", şiir tespihinin imamesini oluşturur.

Orhan Şaik denince bu şiir, "*Bu Vatan Kimin?*" denince Orhan Şaik akla gelir.

Az ve öz şiir yazan Gökay Hoca'nın gençliği savaş yıllarında geçtiği için şiirlerin çoğu hamasîdir. Hamasî şiirlerin yanında duygusal şiirleri de vardır. Bunlardan "*Gurbet*" isimli şiiri bestelenmiştir. Makale ve kitap uğraşlarına ağırlık verdiği için şiir geri planda kalmıştır. Uzun bir aradan sonra 1989 yılında 11'li hece vezniyle yazdığı 8 bentlik "*İşte O Şiir Bu*" isimli şiiri ilk bana okumuştur. "*Bu kadar güzel yazarken neden bunca ara verdiniz?*" dediğimde gülerken "*Ben filler soyundanım, şiire gebeliğim uzun sürüyor.*" demişti. Ardından serbest vezinle yazdığı "*Çağrışım*" isimli şiiri geldi ve bu şiiri son şiiri oldu. Hoca hangi ölçüyle yazarsa yazsın, şiirlerini arı-duru Türkçeye yazmış, her kelimeye, her mısraya anlam yüklemiştir. Hocanın 61 şiirinden 21 şiiri aruz vezniyle, 29 tanesi hece vezniyle, 11 tanesi ise serbest vezinle yazılmıştır. Gökay Hoca önceleri şiirlerini bir kitapta toplamayı düşünmemişti. Ölümünden önceki yıl rahmetli şiirleri Gündoğ Kayaoğlu'nun ve "oğlum" diye nitelediği Kudret Ünal'ın ısrarları sonucu "*Bu Vatan Kimin?*" ismi ile Özel Türkmen Lisesi, Orhan Şaik Gökay Kütüphanesi Yayınları'nın ilk kitabı olarak Mersin'de çıktı. Hocanın oturduğu evin kültür yuvası olması için benim gibi Kudret Ünal'ın da girişimlerde bulunduğunu bilmekteyim.

Eserleri:

1. *Dede Korkut*, Arkadaş Basımevi, İstanbul 1938.
2. *Bugünkü dilde Dede Korkut Masalları*, A. Halit Kitabevi, İstanbul, 1939
3. *Devlet Konservatuvarı Tarihçesi*, Maarif Basımevi, Ankara 1941
4. *Mercimek Ahmet Kabusname*, Maarif Matbaası, İstanbul 1944.
5. *Katip Çelebi Hayatı, Şahsiyet ve Eserleri*, TTK Basımevi, Ankara 1957.
6. *Zekerriyazade, Ferah Cebre Fetihnamesi*, Hilal Matbaacılık, İstanbul 1975
7. *Bugünkü Dille Dede Korkut*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1964
8. *Düçent-name*, Doğan Kardeşler Matbaası, İstanbul 1964
9. *Katip Çelebi'den Seçmeler*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1964
10. *Ahmet Rasim, Eşkâl-i Zaman*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969
11. *Katip Çelebi, Mîzanü'l-Hakk fî İhtiyari'l Ahakk (En Doğruyu Sevmek İçin Hak Terazisi)*, Milli Eğitim Basımevi 1972.
12. *Dede Korkudun Kitabı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973
13. *Kâtip Çelebi, Tuhfetü'l-Kibar fî Esfari'l-Bihar (Deniz Savaşları Hakkında Büyüklere Armağan)*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1973.
14. *Dede Korkut Hikâyeleri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1976.
15. *Bir Kaç Şiir* (İngilizcede çevirileri ile birlikte), Hilal Matbaası, İstanbul 1976.
16. *Gelibolulu Mustafa Ali, Mevaidü'n-nefais fî Kevaidi'l Mecalıs (Görgü ve Toplum Kuralları Üzerinde Ziyafet Sofraları)*, Kervan Yayıncılık, İstanbul 1978
17. *Destursuz Bağa Girenler*, Dergah Yayınları, İstanbul 1982
18. *Kâtip Çelebi Yaşamı, Kişiliği ve Yapıtlarından Seçmeler*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1982
19. *Gelibolulu Mustafa Ali, Hâlâtu'l-Kahire Mine'l-Adâti'z-Zahire*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1984.
20. *Kâtip Çelebi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986
21. *Molla Lütfi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987
22. *Bu Vatan Kimin*, Şiirler, Mersin Özel Türkmen Lisesi Yay., Mersin 1994.

Çeşitli dergilerde yüzlerce makale yazmış olan Orhan Şaik Gökay, çeviriler de yaymıştır.

Allah rahmet eylesin!

ZAMANE**Mehmet BAŞ**

Destursuz bağa giren öküzün
Boynuna bıçağı takar zamane
Geçmişten bigâne olan köksüzün
Cümle şeceressin yakar zamane

Aslını bilmeyen neslini bilmez
Bu dünya fanidir gidenler gelmez
Satar beş kuruşa kıymetin bilmez
Düşersen seyrine bakar zamane

Kimsenin kimseye hayrı dokunmaz
Hak Mushaf göndermiş açıp okunmaz
Ölmüş eşek gayri kurttan sakınmaz
Ölüyü diriye katar zamane

Gözünün yaşını kendine sakla
İnsanlar mal için atar kırk takla
İslansın çıkarma ağzında bakla
Gönül kalesini yıkar zamane

Arifler yurdunda şaşırıp kaldın
Işıksız yollarda uykuya daldın
Başını tükenmez belaya saldın
Senin bu nazından bıkar zamane

Şimdi dört tarafta diken büyüyor
Zalimler cihanda sefa sürüyor
Dostlar başımıza çorap örüyor
Kipkirli sularda akar zamane

KENDİME NASİHAT**Halit YILDIRIM**

Dinle gönül beni dinle
Her hastalık hırstan gelir
İlim oku hikmet anla
Gerçek paye harstan gelir

Deme düzen böyle gitmez
Kötülere gücün yetmez
Memleketin puştı bitmez
Edirne'den Kars'tan gelir

Yaksın haset gözün lavı
Bırak tazı kapsın avı
Ham demire çelik tavı
Çekiç ile örsten gelir

Dünya cennet değil öğren
İmtihanda cümle devran
Artık ona göre davran
Yoksa kitap tersten gelir

Fitnelerle yoldaş olma
Yarı yolda takar çelme
Sen onları hafif alma
Şeytan ile kurstan gelir

Kedi dersin ne de uslu
Nankör diye maruf nesli
Küçük görme onun aslı
Kaplan ile parstan gelir

Ahlak denir iyi huya
Onun başı olur hayâ
Hayâ için gerek maya
Çürük maya ırstan gelir

Sen acele etme hele
Bir gün elbet dolar çile
Kötülere türlü bela
Jüpiter'den Mars'tan gelir

TAŞRALI BİR OZAN ORHAN ŞAİK GÖKYAY

Nuri PEKSÖZ

*“Sorun olmaz bizi yardım, ağyardan,
Ne çare namımız çoktan yitmiştir.
Yol üstü çeşmeler bakar kenardan,
Bizi bilen sular akıp gitmiştir.”*

Bu mısraların şairini yardım, ağyardan sorduk. Doksan iki yıllık bir ömür bizim için derin anlamlar yüklüydü. Gelenekte ömür adeta akıp giden bir suya benzetilir. “Bizi bilen sular akıp gitmiştir.” Sözünde bizim hayatımıza tanık olanlar, bizimle aynı yolda olanlar kastediliyor. Biz hayat yolculuğunu dostlarımızla, sevdiğimizle hatta hasımlarımızla tamamlarız. Dostlarımız bizi bilen sulardır. O sulara kendimizi seyrediyoruz. Şair, adeta “unutulmanın” büyük dramını anlatır bize.

Taşralı bir ozan Orhan Şaik Gökyay. Filibe’den Anadolu’ya hicret etmiş Mehmet Cevdet Efendi’nin oğlu. 16 Temmuz 1902’de İnebolu’da dünyaya gelir. Dindar bir ailenin terbiyesiyle yetişir. Anadolu’nu irfanıyla beslenen şair, ileride bu kültür bağlamının kendisine kazandırdığı büyük zenginliği ifade eder.

Orhan Şaik Gökyay’ın ilk hocası, babası Mehmet Cevdet Efendi’dir. İyi bir eğitimci olan Mehmet Cevdet Efendi müteaddiyin bir insandır. Oğlunun doğumunda yazdığı bir not onun düşünce ufkunu bize adeta özetler niteliktedir.

“Oğlum Hüseyin Vehbi (Orhan Şaik Gökyay) 9 Rebiyülahir, sene 1320 Salı günü... Yüce Allah onu keremiyle iman, iyilik ve tuttuğu işlerde zaferle ve bol bir rızıkla rızıklandırınsın. Çünkü yüce Allah (cc.)’ın bağışlaması ve rahmeti geniştir. Ve kendisini kâmil, bilgin, akıllı, abdestinde, namazında, dindar... Celal, Cemal ve İkrâm sahibi olan yüce Allah (cc.)’ın buyruklarını tutar, ulu peygamberin yolunda yürür, anasına ve babasına itaatli kılsın ve onun sonunu önünden hayırlı kılsın.” (Umay Kut, Orhan Şaik Gökyay, Kültür Bakanlığı yayınları)

Tanzimat Fermanıyla birlikte medeniyet krizi yaşayan Müslüman Türk aydını sürekli geri çekilen ve yıkılan bir imparatorluğun bütün sancılarını ruhunda hissetmiştir. Sadece madde planında gerçekleşmez yıkılışlar. İman ve ruh planında da büyük savrulmalar yaşanır. Osmanlı’ya hasta adam diyen Batılılar “aydınımız” için bu tespiti yapsaydı çok daha haklı çıkacaklardı. Evet, “aydınımız” inancını kaybediyordu. Beşir Fuat’la başlayan bu mürtedlik daha sonra birçok aydında iman-küfür ikilemini doğurmuş. Yenildikleri düşmana hayranlık; ardından kendi kimliğini inkâr ve kolektif aşağılık kompleksini getirmiştir. Ancak sağlam bir duruş sergileyenler müstesnadır.

Orhan Şaik Gökyay da böyle bunalımlı bir dönemde yaşamış bir şairdir. Art arda gelen savaşlar yenilgiler; kaybedilen topraklar, göçler Türk aydınını halkçı, memleketçi, hamasi bir üslupla yazmaya sevk etmiştir. Şairler, adeta bu acıları teskin eden şiirler yazmışlardır. Kurtuluş Savaşı’nda çocuk olan şair, ruhuna sinen bu vatanseverliği şiirlerine coşkun bir lirizmle aktarmıştır. Halk şiiri motifleriyle beslenen şiirinde “ vatan sevgisi, gurbet, aşk” gibi temaları işlemiş “Bu Vatan Kimin?” şiiriyle tanınmıştır.

Kastamonu’da öğrenciyken okuluna gelen Mehmet Akif Ersoy’la tanışır. Yazdığı şiirlerden birini Akif’e gösterir. Mehmet Akif’in takdirini kazanır. Bu, onu motive eden önemli bir olaydır. Çok iyi hocalardan ders almıştır: Kastamonu İdadisinde, İsmail Habip Sevük; üniversitede Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan, Ferit Kam, Ali Ekrem Bolayır (Namık Kemal’in oğlu) ona hocalık yapmış dönemin önemli bilim adamlarıdır.

Bilim adamı, şair, eleştirmen ve iyi bir eğitimci olan Orhan Şaik Gökyay’ın hayatında sürekli bir gayret, azim ve sebat görürüz. Kâtiplik, Köy öğretmenliği, liselerde edebiyat öğretmenliği, idarecilik, üniversite hocalığı, Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişliği, Londra Kültür Ataşeliği gibi vazifeleri ifa etmiş bir vatanseverdir.

Öğrencilerinin tabiriyle o “muallim Bey”dir. 1922 yılında “Ben sevmeyi orda öğrendim.” dediği Giresun’un Piraziz nahiyesinde ilkokul öğretmenidir. Ücret almadan öğretmenlik yaptığı bu yılları Reşat Nuri’nin “Anadolu Notları”ndan “ okuduğumuzda belki “köy öğretmenliğini o günün Anadolu’sunu daha iyi anlarız. Yine Cahit Külebi’nin “Köy Öğretmenleri” şiirinde adeta Anadolu’yu yaşarız.

*Yurdumuz uçsuz bucaksız..
Gökte yıldız kadar köylerimiz var.
Ama uzak ama harap ama garipsi;
Alın benim gönlümden de o kadar...*

*Uçsuz bucaksız köylerimizde kuşlar gibi,
Her sabah çocuklar size uçar.
Ama küçük, ama büyüyen, ama güleş;
Alın benim gönlümden de o kadar...*

Orhan Şaik Gökyay'ı Samsun, Balıkesir, Kastamonu, Malatya, Edirne, Ankara, Eskişehir, Bursa gibi illerimizde çalışmış çok başarılı bir muallim olarak görürüz. Anadolu insanı kendi irfanına, inanç ve değerlerine aykırı davranan batıcı ve Marksist öğretmenlere müellim (elem verici) derken gerçekten insan yetiştiren, liyakat sahibi olanlara “Muallim Bey” diyordu.

Bursa Lisesi'nde çalıştığı yıllarda “Bu Vatan Kimin” şiirini yazmış, Dede Korkut Hikâyelerini burada baskıya hazırlamıştır. Ahmet Hamdi'nin “Beş Şehir” adlı eserindeki Bursa, Orhan Şaik Gökyay'ın da en çok sevdiği şehirlerimizdendir. Daha sonra Konservatuar müdürlüğü yapan şair buradaki görevinde de çok verimli olmuş burada “Konservatuar Marşı”nı yazmıştır. Ardından 1944 yılındaki meşhur “İrkçılık, Turancılık” davası, tabutluklar işkenceler...

Öğretmenleri en iyi tanıyanlar öğrencileridir. Bu tarihi olayı Orhan Şaik Gökyay'ın öğrencilerinden A.Vedat Alpaslan'ın bakış açısıyla sunalım: “Ankara'daki Konservatuar Müdürlüğü'nden Galatasaray'a geliyordu. Hükümetle bazı sorunları olmuştu. Türk Milliyetçiliğinin bayrak adamı olarak tanınıyordu. O zaman da liderlerin etrafında bir garip tipler vardı. Rahatsız olmuşlardı. Devrin alacakaranlık siyasi hayatında pırıl pırıl fikir adamlarına yer yoktu. Görevinden alınmış, uzun sorgulara maruz kalmış ve işsiz bırakılarak yıldırılmaya çalışılmıştı. Orhan Şaik Hoca'nın hem kendisi, hem de arkadaşları için çok acı çektiği söyleniyordu. Bizler için inançları uğruna mücadele etmek, dostluk ve arkadaşlık en çok saygı duyulması gereken fikirlerdi. Gençliğimizin bütün heyecanı bu haksızlığa isyan etmiştik. Millete mâl olmuş bir Vatan Şairine, bir fikir mücahidine reva görülen bu durum içlerimizi kinle doldurulmuş ve onu hemen sevmiştik.” (Orhan Şaik Gökyay, Günay Kut, Kültür Bakanlığı yayımları.)

Bu on bir aylık mahkûmiyetten sonra berat etmiştir. Dönemin Milli Eğitim Bakanı tarafından göreve dönmesi bir süre engellenmiştir. Daha son öğretmenlik görevine çok sevdiği öğrencilerine kavuşur. Mutlu bir evliliği olmasına karşın çocuğu olmayan Orhan Şaik bu çocuk özlemini öğrencileriyle gidermiş, onlarla kalıcı dostluklar kurmuştur.

Bir hayata bakarken amacımız kimseyi yüceltmek değildir. O hayatı doğru okumaktır. Her dönemin kendine mahsus bir zihniyeti vardır. Orhan Şaik de bazen bu rüzgârlarda savrulmuş, yukarıda vurguladığım kırılmalardan o da etkilenmiştir. Buna zor zamanda aydın olmak diyebiliriz. Eserlerinde kültürel duyarlılık açıkça görülürken, derin analizler bulmak zordur. Eleştirmen olarak özel yaşamının aksine oldukça sert bir üslubu vardır. Destursuz Bağa Girenler adlı eserinde döneminin önemli akademisyenlerini (Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş, Nihat Sami Banarlı vb.) eleştirmiştir. Özellikle eski Türkçe metinlerin sadeleştirilmesi konusunda önemli uyarılarda bulunur. Türkçe sevgisiyle dolu olan yazar bu konuda çok titizdir. Eleştirileri daha çok “dil yanlışları” üzerinedir.

Orhan Şaik Gökyay toplum hafızasında daha çok şiirleriyle yer etmiş bir değer olarak her zaman “yardan ve ayardan sorulacaktır.” Ancak şiiri biraz küstürmüş gibidir. Gençlik yıllarında şiire gösterdiği ihtimamı ileri yaşlarında pek gösterdiği söylenemez. Akademik bilgiyi önceleyen bir tutum içinde olmuştur. Köroğlu ve Karacaoğlan gibi halk şiirimizin ustalarından etkilenmiştir. Şiirlerini okuyanlar bu etkiyi hemen fark ederler.

*Bre koç yiğitler, bre kocalar,
Bir destan söyleyim, divan kurulsun!
Böylesi destanı almaz heceler,
Meydansazlarına meydan verilsin!*

Milli edebiyatla başlayan halk diline yakın heceyle söyleyiş tarzında başarılı olmuş şairlerimiz bir dönem toplumu teskin eden şiirleriyle edebiyat tarihimizde bir değer olarak yer bulmuştur.

Orhan Şaik de bu değerlerden biridir.

ŞİİR GELENEĞİMİZ ÜZERİNE

Cahit CAN

Hissiyatımızın tercümanı olan şiir, Türk ve dünya edebiyatının en lâtif, en zarif ve en asil türüdür.

O, elem ve haz hislerimizin elvan elvan kokular saçtığı, envai tür kır çiçeklerinin açtığı yüce bir dağ beli.

O, Anadolu yaylarının pınar suları kadar saf, o pınar sularının sesi kadar ruha huzur verici.

O, yiğitlik duygularımızın harman olduğu er meydanı.

O, Yaradan'a sığınan Türk insanının seher vaktinde göğe ağın uhrevi niyazı.

O, bayağılığı ve çirkinliği asla kabul etmeyen gönül avazımız.

Türk'ün var oluşundan itibaren "var olan", onunla adeta etle tırnak haline gelen; güzelliğini, görkemini ve şöhretini onun dilinde ve kaleminde bulan yüce değerler manzumesi.

Türk'ün ve Türk şiirinin kaderi ortak yazılmış. O da Türk gibi Altay beşiğinde belenmiş, Orta Asya bozkırlarında serpilmiş, ardından Anadolu yaylasını kendisine yurt edinmiş, sonra da Tuna boylarına Türk'le sefere çıkmış. Zaman mecrasında saf pınar suları gibi çağlayarak geleceğe doğru akmış. Kimi Yunus'un sözünde dertlere derman, kimi Köroğlu'nun elinde kılıçtan keskin bir kalem, kimi de Nedim'in divitinde sevgiliye sunulan bir gonca gül olmuş. Zaman su gibi akarken, zamanın şekillendirdiği Türk şiiri de kendi geleneğini oluşturmuş ve millî bir hüviyet kazanmış.

Türk şairlerinin dünya şiirine kazandırdıkları inkâr edilemeyecek kadar fazladır. Şu yaşlı dünyanın şair iki milletinden biri olan Türk milleti, dünya şiirine hece vezni, kafiyeyi ve kıta nazım birimini hediye etmiştir. Türk şiiri asırlarca bu özellikleri ile tanınmış, bilinmiştir. Gel gör ki, önce Doğu'dan sonra da Batı'dan esen hoyrat rüzgârlar birçok değerimizi yerle bir ettiği gibi, şiir geleneğimizi de -maalesef- inkıtaa uğratmıştır. Türk şairleri önce Arap ve Fars şiirini, sonra da Batı şiirini taklit ederek kendi şiir geleneğimize uzaklaşmıştır. Üstelik de bunu şiirimize hizmet zannı ile yapmışlardır. Hâlbuki bu doğrudan doğruya gelenekten kopmadır ve Türk şiirinin yozlaştırılmasından başka bir şey değildir.

Bugüne kadar zamana meydan okumuş olan ve bundan sonra da meydan okumaya devam edecek olan bu koca çınar, bu yüce Türk milleti, ömrünün bereketini ve gücünü; ihtişamını, asaletini ve saltanatını geleneklerine sıkı sıkıya bağlılığına borçludur. Kültürel değerlerimiz, tarihimiz, örfümüz, adetlerimiz ve edebiyatımız bu koca çınarı besleyen, onu ayakta tutan ve güçlü kılan kökleridir. Bu köklerden birinin kuruması, millet ağacının acı sonuna delalet eder.

Özellikle Türk şiir geleneğindeki bu yozlaşma, basiret sahibi insanlarımızın geleceğimize haklı olarak endişe duymalarına sebep olmuştur. Muradımız şiirimizin geleneğinden taviz vermeden -değişmesini değil- gelişmesini sağlamak olmalıdır. Gayemiz bizi bize bizim dilimizle, bizim kelâmımızla, bizim kalemimizle, yani bizim şiirimizle anlatmak olmalıdır.

Arzumuz, bizi biz yapan değerlerimizden olan şiir geleneğimizi yaşatmaya çalışmak olmalıdır. Eğer geleceğe kalmak, yarınlarda da var olmak istiyorsak bizi biz yapan değerlerimize sahip çıkmalıyız.

GAMZELİM**Mustafa AYVALI**

Ben hicran kefenini giymiş bir meczup iken
Nerden çıktın karşıma melek misin gamzelim
Dipten dibe kara kış, yüzeyinde kardelen
Mağrur dağlar ardında bulak mısın gamzelim

Mehtabında yıldızın denize indiği an
O ela gözlerindir yüreğimi dağılayan
İlk bakıştan beridir alev alev tutuşan
Üzerimde ateşten gömlek misin gamzelim

Ömür denen şu yolda devşirme iklimlerde
Ben meçhule giderken bir an donduğum yerde
Gözlerin hicret yolu dudağın her bir derde
Deva mıdır sinemde çiçek misin gamzelim

Çıkمام aşk bahçesinden yaşa ey gülüm yaşa
Bitmez dağın rüyası gelsem de bunca yaşa
Her günün akşamında gökleri baştanbaşa
Çile çile ördüğüm ipek misin gamzelim

Yol verdim hüznünlere kader ne derse desin
Mısralar aşk burcunda, esin rüzgârlar esin
Sana meftun bu şair yalnız senden dinlesin
Sevda sevda zikreden yürek misin gamzelim

LEYLA**Erol BUYUNDURUK (Giryani)**

Aşkın menziline girince bağrım
Saplanır sineme ok Leyla Leyla
Seni uyarmaktır feryadım çağrım
Dön de bir geriye bak Leyla Leyla

Şu gönlümü kime edem şikâyet
Aradım rüyamda buldum nihayet
Aşkını anlatıyor hadis ve ayet
Böyle emrediyor Hak Leyla Leyla

Seni inandırısın yeminim sözüm
Seni zikrediyor ruhumla özüm
Senden başkasını görmüyor gözüm
Kalbimde kimseler yok Leyla Leyla

Deli gönlüm durmaz dizginde gemde
Aşkına amade olmuşum hemde
Sana yer vermişim gönül bahçemde
Seven âşıklara kok Leyla Leyla

Erol *Giryaniyim* aşka esirim
Gönül kilerinde eski hasırım
Tükenmez yanlışıım, bitmez kusurum
Benim günahlarım çok Leyla Leyla

“BU VATAN KİMİN?” ŞAİRİ: ORHAN ŞAİK GÖKYAY

İbrahim KOCAMAN

Osmanlı'nın ilk başkenti olan Bursa'da edebiyat öğretmenliği yaptığı sırada kaleme aldığı “Bu Vatan Kimin?” şiiri ile hafızalara kazınan Orhan Şaik Gökyay, bizim havsalamızda da bu şiiriyle tanınmaktadır. O şiirleriyle; kimi zaman Karacaoğlan kimi zaman Köroğlu kimi zaman ise Yunus Emre gibi bize seslenmiştir. Halkın içinde halk edebiyatının esintilerini bize sunmuştur. Koşma ve varsağlarla halkın bamteline dokunmuştur. Sadece “Bu Vatan Kimin?” şiiriyle değil diğer şiirleriyle de vatan temasını kendinde yoğunlaşarak, acılı günlerinde vatanının yasını tutarak bize sunmuştur.

*“Kara haber tipi eser savrulur,
Bir yanardağ gibi içim kavrulur,
Vatanın kederi bende yoğrulur,
Yas olup, yaş olup gözden döküldü.”*

Küçük yaştan itibaren müspet bir ortamda yaşadığını 2 Haziran 1994'te “Bu Vatan Kimin?” şiir kitabının önsözünde kendisi belirtmektedir. “*Evimizde elimizin altında bulunan kitaplardan biri Ahmediye öteki de Muhammediye adlı iki manzum eserdir. Eski kitaplardan üçüncüsü Vesiletü'n Necat yani Mevlid-i Şerif'ti. Kur'an'ı Kerim ise ailece, hiç birimizin elinden düşmezdi.*” Çocukluğunda unutamadığı şeylerden birisi de babasıyla ramazan gecelerinde teravihi hatimle kıldığıdır.

Onun edebiyat camiasında tanınması, 1934 yılında Dede Korkut Hikâyeleri'ni sadeleştirmesiyle olmuştur. Dede Korkut üzerine yaptığı çalışmalardan dolayı kendisine “*Dedem Korkut'un çalışkan, verimli, değerbilir torunu.*” denmektedir. Bu çalışmaları ya da edebiyata yakınlığı tabii ki de tesadüf değildir, babasının edebiyat öğretmeni olması ki Kastamonu İdadisi'nde babası Türkçe derslerine, İsmail Habib Sevük ise edebiyat derslerine girmektedir. Ayrıca idadinin müdürü Mehmet Behçet Yazar da şairdir. Edebiyat Fakültesi'nde hocası Fuat Köprülü ise gençlik yıllarında onu etkilemiştir.

Şairimiz Mehmet Mehti Ergüzel ve Muhsin Karabay ile yaptığı röportajda babasının şiirde ne kadar usta olduğunu anlatmak için şu hâdiseyi nakleder: Küçükken aklımdan geçerdi ki her şairden bir dörtlük alıp babama şiirin kime ait olduğunu sorayım; ama diyeceği şeyi biliyordum. “Onları aldığın yere koy!” Sadece babası değil talebelik döneminde diğer hocaları da en az babası kadar okuttukları derse vakıflarını, şairimizin ifadesiyle. Babasının okulda bulunması da onun davranışları üzerinde çok etkili olmuş. Daha düzenli ve dikkatli bir talebelik geçirmeme neden oldu babamla aynı okulda olmam, demiştir.

16 Temmuz 1902'de İnebolu'da doğan şairimiz vatan aşkıyla yanan gönüllere önder olmuştur. Asıl adı, Hüseyin Vehbi'dir. Rıza Nur'un Millî Eğitim Bakanlığı sırasında bir genelge yayımlanarak her öğrencinin bir Türk adı alması istenmiştir, şairimiz de adını "Orhan" olarak değiştirmiştir. Ömrünün 70 yılını Kastamonu, Malatya, Edirne, Ankara, Eskişehir ve Bursa gibi şehirlerimizde öğretmenlik yaparak geçirmiş bir eğitim sevdalısıdır. Binlerce öğrenci yetiştirerek vatanın bağına o güzide tohumlarını bırakmıştır.

Hocası İsmail Habib Sevük'ün teşvikiyle ilk şiirlerini yazmıştır. İlk şiirini (Melal-i Hilal) Kastamonu'da çıkan Açık Söz Gazetesi'nde (İsmail Habib Sevük Bey bu gazetede başyazar idi.) 7 Aralık 1919'da Vehbi Şaik imzasıyla yayımlamıştır. Kastamonu'nun şifahi kültüründen istifade eden şairimiz, İstiklal Marşı şairi Mehmet Akif ile de görüşme fırsatı bulmuş Nasrullah Camii'ndeki vaazlarını dinlemiş, ilk şiirlerini göstermiş ve Akif'in beğenisini kazanmıştır. Mehmet Emin Yurdakul'da okullarına gelmiştir. Yahya Kemal ile de tanışan şairimiz, vefatından önce ki üç ay boyunca sabah 9.00'da gitmiş 11.00'de ayrılmış, aklına ne geldiyse sormuştur. Yazdığı şiirlerin hemen hepsinde hamasi bir hava sahiptir. Nasıl olmasın ki millet harpler içinde çalkalanmaktadır. Özellikle İzmir ve İstanbul'un işgali onun gönlüne de ateş olarak düşmüş, iki şiirinin başlığı olmuştur.

“İstanbul'dan da haberler gelir kara mı kara.”

“Bir kara duman çöker

İzmir üstüne;

Bir gavur duman...”

İzmir Rüyası, İzmir Yolunda diyerek yazdığı şiirinde İzmir'i bir nûra benzetir şairimiz.

“Bir nûra benzeyen bu güzel, İzmir olmasın...”

Rüyada bari bir gececik İzmir'im görün!” der.

Askerler huduttan hududa gönderilmektedir. Art arda gelen savaşlar Balkan Savaşı, 1.Dünya Savaşı, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali yazarımızı bu duygulara sevk etmiştir.

*“Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek olup çakan, sel olup coşan
Huduttan hududa yol bulup aşan,
Cepheden cepheyi soranlarındır.”*

Vatan sevgisini onda ilk uyandıran babası olmuştur. Ona göre bu vatanın her taşı bir yakut gibidir. Kastamonu’da çıkan Havâdis gazetesini eline alan babası “Yazık, Selanik de elden gitti.” diyerek hayıflanması şairin gözünden hiç gitmeyecek bir manzara olarak kalacak ve şairimizin gönlüne vatan sevgisinin ilk tohumu bu sözle atılacaktır.

*“Tarihin dilinden düşmez bu destan,
Nehirler gazidir, dağlar kahraman,
Her taşı yakut olan bu vatan,
Can verme sırrına erenlerindir.”*

Bir Cumhuriyet Bayramı’nda Özel Türkmen Lisesi’nin müdürü kendisinin de talebesi Kudret Ünal’ın misafiri olarak Mersin’e gelen şairimiz kültür haftasına katılır. Galatasaray Lisesi’nden talebesi Çetin Birmek de Mersin valisidir. Hocayı resmigeçitler için şeref tribününe alırlar ve “Bu Vatan Kimin?” şiirini okumasını isterler. Şairimiz büyük bir heyecanla okur. Tören bittikten sonra yolda karşılaştıkları bir zat:” Okuduğun bu şiir, Allah’ın vahyi olmadan yazılamaz.” der. O günden sonra vatanla ilgili yazdığı bütün şiirlerde bu zatın sözü aklına gelir ve Allah’ın bu lütfuna minnettarlık duyar.

*“Gökyay’ım ne desen ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil,
Sencileyin hasmı rüyada değil,
Topun namlusundan görenlerindir...”*

Ülkesini ve şehirlerini o kadar çok sever ki onlara türküler yazar, Maraş’a, Bayburt’a türküler yazmıştır.

*“Uy Maraş, sülâya nice varayım?
Açılmaz kapılar çalup durayım,
Anamı bulamadım, kime sorayım?
Uy Maraş, Maraş da bu nasıl Maraş?
Kara gözlerinde yaş, bağrında ataş...”*

Emir Unsurü'l-Meali Keykavus’un 1082 yılında, oğlu Giylanşah için "*Nasihât-name*" türünde yazılmış bir eser olan "*Kabusname*"yi ilk defa 1944’te yayımladı. 1944 yılında konservatuar müdürlüğü yapmıştır. O her hâlinde ve görevinde vatani kutsal bilmiştir. Vatanın ulusal değerleri, onda müziğe ilham kaynağı olur. “Konservatuar Marşı” adlı şiirinde de bunu görmekte zorlanmayız.

*“Vatan senden alıp da sana verdik armağan,
Suyundan, toprağından, göğünden, bayrağından.”*

Konservatuar müdürlüğü yaparken arkadaşı Hüseyin Nihal Atsız’ı evinde misafir etmiştir, Atsız’la dört yıl sınıf arkadaşlığı yapmış yan yana yatakta yatmışlardır. Yemeğin ortasında köşkten İsmet Paşa’dan telefon gelmiş ve “*Atsız’ı evinden çıkar!*” denmiştir. Şairimiz de cevap olarak: “*Atsız benim arkadaşım, eğer bir kabahati varsa sen polisini gönderirsin, tevkif eder, alır gidersen. Benim buna gücüm yetmez.*” demiştir. Bu hal üzerine “*İrkçılık- Turancılık Davası*” güttüğüne hükmedilerek görevine son verilmiş ve tutuklanarak İstanbul’a gönderilmiştir. Muhtemelen şairimizin şiirlerinde çokça geçen Türk kelimesinin bir kemsî rahatsız etmesi de bu olayda etkilidir.

*“Rıhtımda dökülen kan Türk’ün kanı.”
“Bir yalın kılıcıydın Türk denen kahramanın.”
“Yerlerde komayıp Türk’ün öcünü.”*

On bir ay yargılanma sonrasında beraat etmiştir; ama iki buçuk yıl görev verilmeyerek adeta açlığa mahkûm edilmiştir. İki buçuk yıl aranın sonunda öğretmenlik mesleğine geri iade edilmiştir. Yargılanma döneminde bir polis ona: “*Hocam, üzme kendini burası makam-ı Yusuf’tur.*” demesi aklından hiç çıkmamıştır. Galatasaray Lisesi’nde öğretmenlik (1947-1951), Londra kültür ateşeliği ve öğrenci müfettişliği (1951-1954), İstanbul (Çapa) Eğitim Enstitüsü’nde öğretmenlik (1954-1959) görevlerinde bulundu. 1957’de “*Kâtip Çelebi Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*” adlı kitabını yayımlayan Gökyay, bununla da yetinmeyip Kâtip Çelebi’nin Tuhfetü'l-Kibar fi Esfari'l-Bihar” ile “*Mizanü'l-Hakk fi ihtiyari'l-Ahakk*” adlı eserlerini bugünün Türkçesiyle yayımlamıştır.

Kültür Bakanlığı “1981 Yılı Şiir Başarı Ödülü”nü Orhan Şaik Gökyay’a vererek, onun şairliğini tescillemiştir. Orhan Şaik Gökyay, 2 Aralık 1994 tarihinde vefat etti ve cenazesi ertesi gün Üsküdar’daki Nakkaştepe Mezarlığı’na defnedilmiştir. Şairimiz, vatanını seven her ferдин kalbinde yatmaktadır.

GÖZ AÇIP YUMMUŞ GİBİ/TAHMİS**Tayyib ATMACA**

Ayaklarım yere basar gök üstümden uçmuş gibi
Yaram tomurcuğa durdu derdim çiçek açmış gibi
Yalan dünya pınarda bir avuç su içmiş gibi
*“Geldi geçti ömrüm benim, şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gelir, şol göz açıp yummuş gibi”*

Sinem ol yar hasretiyle ezelden beri yanıktır
Gözüm yumuk olsa dahi kalbim her dem uyanıktır
Diller yalan söylese de kalpler olaya tanıktır
*“İşbu söze Hak tanıktır, bu can bu gövdeye konuktur
Bir gün ola çıka gide, kafesten kuş uçmuş gibi”*

Sözün doğrusunu söyle yarası olan inciye
Çuvaldızla gömlek dikme diksin götür dikinciye
Adamı sözünden tanı kuyumcuysan bak inciye
*“Miskin âdem oğlanını, benzetmişler ekinciye
Kimi biter, kimi yeter yere tohum saçmış gibi”*

Çıngı düşer olur yalım yana yana çıkar közüm
Hesap kitap sırasında tartıya çekilir sözüm
Ah efendim yardım eyle anam babam var öksüzüm
*“Bu dünyada bir nesneye, yanar içim göynür özüm
Yiğit iken ölenlere, gök ekini biçmiş gibi”*

Tutup sinesin sinene sine bilip sardın ise
O hep senden kaçır iken sense ona vardın ise
Derdini derdinden bilip sevincini kardın ise
*“Bir hastaya vardın ise, bir içim su verdin ise
Yarın anda karşı gele, hak şarabın içmiş gibi”*

Bugün avazın çıkarken yarın sesin düşer pese
Sakın ola gamdan deme gözünü kaplayan sise
Koyacak yerin kalmadı hâlâ alırsın elbise
*“Bir miskini gördün ise, bir eksice verdin ise
Yarın anda karşı gele, hulle donun biçmiş gibi”*

Sıran bekle bir gün gelir topraktan evin deşerler
Mezarlığa piden gelir üstüne helvanı yerler
Yılan çayan pay ederek nazik tenin bölüşürler
*“Yunus Emre bu dünyada, iki kişi kalır derler
Meğer Hızır İlyas ola, ab-ı hayat içmiş gibi”*

UMUDA SELÂM OLSUN**Hüseyin Kerim ECE**

Biliyor musun dostum her an ümitvâr oldum
Kesmedim umudumu nevbahar güneşinden
Bir tomurcuk büyüdü ya ben bahtiyâr oldum
Korkmadım gece ile gündüzün güreşinden
Kötüye zıt iyiye vefâlı bir yâr oldum

Gece olsa da gülüm karartmadım çevremi
Gerekli ışığı kendim yaktım kalbimde
Çıkar için vermedim velveleye âlemi
Merak etmedim reis kim dünyalıklar kimde
Ucuz şikâyetlere ilaç yaptım meltemi

Anlayamam faydası nedir derin bir kinin
Silah taşımadım hiç ne evde ne de belde
Göz dikmedim malına mülküne ötekinin
Bana cennet adayı göründü her bir belde
Müşterisi olmadım yırtık bir pöstekinin

Selâm verdim Güneşe selâm verdim doğaya
Mehtap kardeşim oldu gece haldaşım oldu
Bir müjde gibi baktım her zaman dolunaya
Ufuk anladı beni yer arkadaşım oldu
Her an eyvallah dedim hem zorluğa hem kolaya